

ВІДГУК

**офіційного опонента – доктора філософії у галузі права,
Левченко Діани Сергіївни на дисертацію
Поліщука Вадима Олександровича на тему
«Адміністративно-правовий механізм імплементації європейських
стандартів регулювання штучного інтелекту в Україні»,
поданої на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за
спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право**

1. Ступінь актуальності обраної теми

Дисертаційне дослідження Поліщука Вадима Олександровича присвячене одній із найбільш складних і водночас новітніх проблем сучасної науки адміністративного права – визначенню адміністративно-правового механізму імплементації європейських стандартів регулювання штучного інтелекту в Україні.

Актуальність обраної теми зумовлюється тим, що штучний інтелект у сучасних умовах уже не може розглядатися виключно як технічне або інформаційно-технологічне явище. Його використання у сфері публічного адміністрування безпосередньо впливає на здійснення адміністративної компетенції, встановлення фактичних обставин, оцінювання інформації, формування адміністративного розсуду та прийняття адміністративних актів. Саме тому адміністративно-правове осмислення штучного інтелекту набуває не лише теоретичного, а й безпосереднього практичного значення.

Особливої ваги тема набуває у зв'язку з необхідністю адаптації національної моделі публічного адміністрування до підходів Європейського Союзу, зокрема ризик-орієнтованої моделі, закріпленої у Регламенті (ЄС) 2024/1689, а також інших актів цифрового *acquis* ЄС. Водночас в Україні відповідна сфера залишається нормативно фрагментарною, інституційно невизначеною та процедурно недостатньо врегульованою.

Дисертант обґрунтовано виходить із того, що штучний інтелект є не лише технологічним інструментом, а самостійним об'єктом адміністративно-правового регулювання, який потребує системного нормативного, інституційного, процедурного та контрольного забезпечення. Такий підхід є методологічно правильним, оскільки дозволяє дослідити відповідну сферу через категорії адміністративного права: компетенцію суб'єктів публічної адміністрації, адміністративну процедуру, адміністративний акт, мотивування рішення, адміністративний розсуд, державний нагляд, контроль, адміністративне та судове оскарження.

У цьому контексті тема дисертації є своєчасною, науково значущою та практично затребуваною. Вона відповідає сучасним потребам розвитку адміністративно-правової науки, завданням європейської інтеграції України, цифрової трансформації публічного адміністрування та необхідності забезпечення правомірності, підконтрольності й перевірюваності використання систем штучного інтелекту у діяльності публічної адміністрації.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані у дисертації, є достатньо обґрунтованими. Це забезпечується належним визначенням об'єкта, предмета, мети й завдань дослідження, використанням широкої нормативної, теоретичної та інформаційно-емпіричної бази, а також послідовним застосуванням загальнонаукових і спеціально-юридичних методів.

Мета дисертаційного дослідження полягає у теоретичному узагальненні та вирішенні наукової проблеми формування адміністративно-правового механізму імплементації європейських стандартів регулювання штучного інтелекту в Україні, визначенні його сутності, структури й функціонального призначення, а також розробленні науково обґрунтованої моделі його нормативного, інституційного, процедурного та контрольного забезпечення.

Зазначена мета є науково коректною, відповідає темі роботи та реалізована через систему взаємопов'язаних дослідницьких завдань.

Об'єктом дослідження визначено суспільні відносини, що виникають у сфері публічного адміністрування у зв'язку з формуванням, реалізацією та контролем адміністративно-правового регулювання штучного інтелекту в Україні. Предмет дослідження охоплює адміністративно-правовий механізм імплементації європейських стандартів регулювання штучного інтелекту в Україні, його нормативні, інституційні, процедурні та контрольні елементи, а також адміністративно-правові засоби забезпечення правомірності, підконтрольності й перевірюваності використання систем штучного інтелекту у діяльності публічної адміністрації. Таке співвідношення об'єкта і предмета є логічним, методологічно виправданим та відповідає вимогам до дисертаційних досліджень зі спеціальності 12.00.07.

Методологічна база роботи є достатньо розгалуженою. Дисертантом використано діалектичний, логіко-семантичний, формально-юридичний, історико-правовий, системно-структурний, порівняльно-правовий, функціональний методи, а також метод правового прогнозування. Важливим є використання емпіричного методу, що дало можливість не обмежитися суто нормативним аналізом, а виявити реальні нормативні, інституційні, процедурні та контрольні дефекти чинної моделі регулювання штучного інтелекту в Україні.

Структура дисертації є логічною та відповідає поставленій меті. Робота складається зі вступу, трьох розділів, дев'яти підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатків.

У першому розділі розкрито теоретико-правові засади адміністративно-правового регулювання штучного інтелекту в Україні. Автор обґрунтовує, що штучний інтелект у сучасних умовах не може розглядатися лише як технічна категорія, оскільки його використання впливає на реалізацію адміністративної компетенції, адміністративний розсуд, мотивування адміністративного акта та гарантії захисту прав особи.

У другому розділі досліджено європейську модель регулювання штучного інтелекту як концептуальну основу імплементаційного адміністративно-правового механізму в Україні. Особливо цінним є аналіз політики Європейського Союзу, ризик-орієнтованого підходу, взаємодії AI Act з актами цифрового acquis, а також інституційної системи, що включає Європейську Комісію, AI Office, національні компетентні органи, органи нагляду та сертифікаційні структури.

У третьому розділі запропоновано напрями вдосконалення імплементації європейських стандартів регулювання штучного інтелекту в Україні. Найбільш значущими є положення щодо необхідності формування інституційно-компетенційного механізму, запровадження спеціальних адміністративних процедур оцінювання ризиків, алгоритмічного аудиту, реєстрації систем штучного інтелекту, державного нагляду, документарної простежуваності та контролю правомірності адміністративних актів, прийнятих із використанням систем штучного інтелекту.

Загалом дисертація характеризується внутрішньою логічною єдністю, належною аргументацією основних положень, достатнім рівнем наукової доказовості та послідовним зв'язком між поставленими завданнями, змістом розділів і сформульованими висновками.

3. Новизна одержаних результатів дослідження

Наукова новизна дисертаційного дослідження полягає у формуванні цілісного адміністративно-правового підходу до імплементації європейських стандартів регулювання штучного інтелекту як процесу їх інтеграції у національну систему публічного адміністрування через нормативне, інституційне, процедурне та контрольне забезпечення, спрямоване на забезпечення правомірності, підконтрольності та перевірюваності використання систем штучного інтелекту у діяльності публічної адміністрації.

До найбільш вагомих положень, які мають ознаки наукової новизни, слід віднести насамперед авторське визначення поняття адміністративно-правового механізму імплементації європейських стандартів регулювання штучного інтелекту. Дисертант обґрунтовано розглядає його як системну сукупність нормативних, інституційних, процедурних і контрольних засобів, спрямованих на процедурне впорядкування використання систем штучного інтелекту у діяльності публічної адміністрації, забезпечення правомірності адміністративних рішень, обмеження адміністративного розсуду та створення умов для ефективного контролю й оскарження. Таке визначення має доктринальне значення, оскільки поєднує матеріальний, інституційний і процедурний аспекти адміністративно-правового впливу.

Важливим є також обґрунтування імплементаційного характеру адміністративно-правового механізму регулювання штучного інтелекту. Автор переконливо доводить, що йдеться не про формальне відтворення положень права Європейського Союзу, а про їх функціональну адаптацію у національній правовій системі через визначення компетенції суб'єктів публічного адміністрування, запровадження спеціальних адміністративних процедур, механізмів нагляду, алгоритмічного аудиту та забезпечення ефективного захисту прав особи.

Науковий інтерес становить розроблена дисертантом модель адміністративно-правового механізму імплементації європейських стандартів регулювання штучного інтелекту в Україні. Її значення полягає у тому, що вона має комплексний характер і передбачає поєднання ризик-орієнтованого підходу, процедур оцінювання впливу та ризиків, документарної простежуваності використання систем штучного інтелекту, державного нагляду та реєстрації таких систем як взаємопов'язаних елементів єдиної системи AI governance.

Заслуговує на підтримку удосконалення наукових підходів до структури адміністративно-правового механізму регулювання штучного інтелекту. Автор обґрунтовує функціональне призначення його елементів як взаємопов'язаних

стадій забезпечення правомірності адміністративної діяльності — від нормативного закріплення до контролю та оскарження. Такий підхід дозволяє розглядати відповідний механізм як цілісну адміністративно-правову конструкцію, а не сукупність розрізнених правових засобів.

Окремої позитивної оцінки заслуговує розвиток положень щодо адміністративно-правових гарантій захисту прав людини у сфері використання штучного інтелекту. Дисертант слушно конкретизує їх через вимоги адміністративної процедури, зокрема щодо мотивованості адміністративного акта, забезпечення реального людського контролю, документарної простежуваності використання алгоритмічних систем, а також можливості ефективного адміністративного і судового оскарження.

Наукова новизна роботи загалом сформульована коректно, відповідає змісту дисертації та підтверджується основними результатами проведеного дослідження.

4. Практична значимість дисертаційного дослідження

Практичне значення дисертаційного дослідження полягає у можливості використання його результатів у науково-дослідній, правотворчій, правозастосовній та освітній сферах.

У науково-дослідній сфері положення роботи можуть бути використані для розвитку доктрини адміністративно-правового регулювання штучного інтелекту, зокрема щодо впливу алгоритмічних систем на адміністративну процедуру, розсуд та мотивованість адміністративного акта.

У правотворчій сфері результати дослідження доцільно врахувати при розробленні законодавства у сфері штучного інтелекту, насамперед у процесі підготовки проєкту Закону України «Про штучний інтелект», зокрема щодо запровадження ризик-орієнтованого підходу та адміністративно-правових механізмів регулювання.

В освітньому процесі матеріали дисертації можуть застосовуватися при викладанні дисциплін адміністративно-правового та інформаційно-правового спрямування.

Практичне значення роботи підтверджується її орієнтацією на вирішення актуальних проблем правового регулювання штучного інтелекту в Україні.

5. Повнота викладення результатів дослідження в опублікованих працях

Основні положення дисертаційного дослідження відображено у 6 наукових статтях, у яких опубліковано ключові наукові результати роботи, а також у 3 тезах доповідей на міжнародних науково-практичних конференціях .

Тематика публікацій відповідає змісту дисертації та охоплює її основні напрями, зокрема: теоретико-правове осмислення штучного інтелекту як об'єкта адміністративно-правового регулювання, формування політики Європейського Союзу у відповідній сфері, правову та інституційну модель регулювання штучного інтелекту в ЄС, взаємодію AI Act із цифровим асquis, а також сучасний стан і проблеми адміністративно-правового регулювання штучного інтелекту в Україні та напрями його вдосконалення.

Апробація результатів дослідження здійснювалася на науково-практичних конференціях, присвячених проблемам правового регулювання штучного інтелекту, цифровізації публічного адміністрування, інституційним і процедурним механізмам AI governance, а також імплементації європейських стандартів у національну правову систему .

Кількість, зміст і спрямованість публікацій дають підстави вважати, що основні результати дисертації належним чином оприлюднені, апробовані та відображають її ключові наукові положення.

6. Дискусійні питання та зауваження до дисертації

Позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження Поліщука Вадима Олександровича, необхідно висловити окремі зауваження та побажання, які мають дискусійний характер і не знижують загального високого рівня виконаної роботи.

1. У роботі подекуди використано англomовні терміни (*AI governance*), а також оригінальні назви актів і програмних документів Європейського Союзу (*Artificial Intelligence Act, Coordinated Plan on Artificial Intelligence, White Paper on Artificial Intelligence* тощо). Водночас не в усіх випадках наведено їх українські відповідники або змістовні пояснення, що може ускладнювати сприйняття окремих положень роботи. Доцільним є забезпечення послідовного подання таких відповідників або пояснень при першому згадуванні відповідних термінів і документів.
2. У тексті дисертації подекуди простежується поєднання доктринального, нормативного та прикладного рівнів аналізу, що загалом відповідає комплексному характеру дослідження. Водночас у окремих фрагментах їх відмежування не є достатньо чітким, унаслідок чого дещо ускладнюється сприйняття логіки переходу від теоретичних положень до аналізу нормативного матеріалу та формулювання практичних висновків. Доцільним було б більш послідовно структурувати виклад із виразним розмежуванням зазначених рівнів аналізу.
3. У дисертації фактично сформовано адміністративно-правову інтерпретацію людського контролю (*human oversight*), у межах якої він розглядається не як технічна функція взаємодії з алгоритмом, а як елемент адміністративної процедури, що забезпечує правомірність, підконтрольність і оскаржуваність адміністративного акта. Такий підхід є концептуально обґрунтованим і відповідає сучасним європейським тенденціям. Водночас відповідні положення могли б бути опрацьовані більш детально у частині визначення критеріїв достатності такого контролю, меж дискреційного втручання посадової особи у результати алгоритмічної обробки, а також процесуальних форм його фіксації.

4. У розділі 1, підрозділі 1.1 «Еволюція підходів до розуміння штучного інтелекту та формування потреби у його правовому регулюванні» окремі положення викладено у загальнотеоретичній площині. У цьому зв'язку певні аспекти могли б бути дещо чіткіше співвіднесені зі специфікою адміністративно-правового регулювання, що посилює б галузеву спрямованість викладу.

Наведені зауваження мають рекомендаційний і дискусійний характер. Вони не ставлять під сумнів наукову новизну, теоретичну обґрунтованість і практичне значення дисертаційного дослідження, а лише окреслюють напрями подальшого розвитку порушеної проблематики.

7. Загальні висновки

Дисертація Поліщука Вадима Олександровича на тему «Адміністративно-правовий механізм імплементації європейських стандартів регулювання штучного інтелекту в Україні» є завершеною самостійною науковою працею, у якій розв'язано важливе наукове завдання, що полягає у визначенні сутності, структури та функціонального призначення адміністративно-правового механізму імплементації європейських стандартів регулювання штучного інтелекту, а також у розробленні науково обґрунтованих напрямів його нормативного, інституційного, процедурного та контрольного забезпечення.

Робота характеризується належним теоретико-методологічним рівнем, логічною структурою, достатньою нормативною та науковою базою, обґрунтованістю висновків і практичною спрямованістю запропонованих рекомендацій. Дисертантові вдалося сформулювати цілісне бачення штучного інтелекту як самостійного об'єкта адміністративно-правового регулювання, розкрити європейську модель його правового впорядкування, визначити системні обмеження національного регулювання та обґрунтувати напрями формування цілісного адміністративно-правового механізму імплементації відповідних стандартів в Україні.

Наукові положення, висновки та рекомендації дисертації є достатньо обґрунтованими, мають ознаки наукової новизни та можуть бути використані у подальших наукових дослідженнях, правотворчій діяльності, практиці органів публічної адміністрації та освітньому процесі.

За змістом, структурою, рівнем наукової новизни, теоретичним і практичним значенням дисертація відповідає вимогам, що ставляться до кандидатських дисертацій зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Викладене дає підстави для висновку, що Поліщук Вадим Олександрович заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент –

доктор філософії у галузі права,

доцент кафедри менеджменту та інноваційного розвитку

Бізнес Школи «КРОК»

Вищого навчального закладу

«Університет економіки та права «КРОК»

Діана ЛЕВЧЕНКО

Левченко .засвідчук
Директор відділу кадрів Вищого навчального закладу
Університет економіки та права "Крок"

Мисолабчук

20__ р.